

Федерациемкэ Советым и Комитет изэхэссыгъу

Федерациемкэ Советым экономикэ политикэмкэ и Комитет изэхэссыгъу Адыгэ Республикаэм социальнэ-экономикэ хэхъоныгъе псынкіэу зэришыщтым фэгъэхыгъэр гъэтхапэм и 10 – 11-м Адыгеим щыклощт.

Комитетым илъыкло куп пэцнэыгъэ дызезыхъащтыр Федерациемкэ Советым экономикэ политикэмкэ и Комитет итхъаматэ игуадзэу Алексей Русских ары. Адыгеим ыцікіэ сенаторхэу Олег Селезневымрэ Хъопсэрыкъо Муратрэ а лыкло купым хэтыщтых.

Зэхэсигъом хэлэжъэштхэр республикэм хэхъоныгъе зэришыщтунэе программэм тетэу агъэпсигъе, агъэцэ-кэжьигъе псыуальхэм: культурэмкэ

учреждениехэу Тэххутэмькье районым итхэм, псауныгъэм икъеухъумэн фэгъэзэйе псыуальхэу Мыекуапэ дэтхэм, автомобиль гьогоу Дахъорэ Лэгъо-Накъэрэ зэзыпхырэм нэүасэ афашыщтых. Аш нэмькіэу Федерациемкэ Советым хэтхэр гупчэу «Сибизнес» зыфиорэм ащэштых.

Адыгэ Республикаэм и Правительствэ зычэйтунэм гъэтхапэм и 11-м зэхэссыгъу щыклощтымунэе программэр за-

гъэфедэрэ аперэ ильесим кіэухэу фэхъульхэмрэ пшъэрыльзэу ялэхэмрэ щатгугышыщтых. Федерациемкэ Советым экономикэ политикэмкэ и Комитет и Тхъаматэ игуадзэу Алексей Русскихрэ Адыгэ Республикаэм и Лышьхъэу Къумпыл Муратрэ аш хэлэжъэштых.

Шыгу къэтэгъэжы Адыгеим социальнэ-экономикэ хэхъоныгъе зэришыщтунэе программэрэ 2020 — 2024-рэ ильесхэм ательятаагъэр 2020-рэ

ильесим имэлыльфэгъу зэраухэсигъэр, Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхъаматэ Михаил Мишустинир документым зэрэкіэтхэжьигъэр. Унэе программэм кыщыдэлтигээгэе йофтхабээхэм алае 2020 — 2024-рэ ильесхэм федеральнэ бюджетым щыщэу миллиарди 5 Адыгэ Республикаэм кыфыха-гъэкыщт.

Унэе программэм игъэцкіэн мэхъянэшо зэрилэр, республикэм псынкіэу социальнэ-экономикэ хэхъоныгъе ышыннымкэ, цыфхэм ящыкіэ-псыуукэ зыкъеэгээтыгъэннымкэ ар амалышуу зэрэштыр Адыгеим и Лышьхъэу Къумпыл Мурат мыззэу, мыттуу хигъэунэфы-кыгъ.

Адыгэ Республикаэм и Лышьхъэу
иппрес-къулыкъу

Зыкі къэралыгъо ушэтыным зыфагъэхъазыры

2009-рэ ильесим кыщегъэжьагъэу гурит еджаплэр къэзыухырэ кіэлэеджаклохэм шоокл имылэу зыкі къэралыгъо ушэтыныр ильес къес аты. Мы ильесми зэрифэшьуашэу ар зэрэзэхажэштым ыуж итых, кіэлэеджаклохэмийтупшигъэу загъэхъазыры.

— Гурит еджаплэр къэзыухырэ шоокл шырь кіэлэеджаклохэм пшъэрыль шъхъаэу джырекі ялэр зыкі къэралыгъо ушэтынхэм зафагъэхъазырыныр ары. Ильес зэкіэлъыклохэм шэныгъэу зэргэгъэтоигъэр къызыгъэлъягъорэр мы ушэтынхэр ары. Джащ фэдэу я 9-рэ классыр къэзыухыхэрэм къэралыгъо зэфхъысийж аттестациер акуу. Шэныгъэу алэклэльхэр къызэрагъэльягъорэм даклоу социальнэу ыкки психологическэу щышэныгъэм зэрэфхъазырхэр къельягъо,

— кыщыуагъ АР-м гээсэнгъэмэрэ шэныгъэмрекі и Министерствэ. Лъяпкъ проектэу «Гъэсэнгъ»

хэм адиштэрэ технологиехэр агъэфедэнхэм фэгъэсэгъэнхэ

зафагъэхъазырынымкэ Интернетым ишүагъэ къэкло, — elo Адыгэ Республике гим-

назиет икілэгъаджэу Тхъаркохъо Ренэ.

ДЕЛЭКЬО Анет.

Гъэтхапэм и 10-р — Адыгэ Республикэм и Конституции и Маф

Адыгэ Республикэм щыпсэухэу лытэнэгъэ зыфэтшыхэрэр!

Адыгэ Республикэм и Конституции и Мафэ фэшл тышууфэгушо!

Мыш фэдэ мафэм, 1995-рэ ильэсэм гъэтхапэм и 10-м, Адыгэим итарихкэ апэрэ Конституциер аштагь. Закон Шхъялам Адыгэим иправовой статус къызэригъэнэфагъэм нэмикеу, культурэ, тарих хабзэхэм якъеухумэнкэ, мамырныгъэмрэ лъэпкэ зэгурууныгъэмрэ ягъэ-пытэнкэ, демократическэ институтхэм хэхъоныгъэ ягъэшыгъэнэмкэ, экономикэмрэ социаль-нэ лъэнкъомрэ зэхъокыныгъехэр афэшыгъэнэмкэ амалыккэхэр къытыгъех.

Адыгэ Республикэм и Конституции иправовой шапхъэхэр лъэнкъо зэфэшхъафхэмкэ республикэм гъехъагъехэр, социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэ ышынхэм, цыфхэм яшылеклэ-псэукэлэ зыке-гъээтыгъэнэм афэорышлэх.

Конституционнэ шапхъэхэр 1995-рэ къызыгъэтшыхээ, пшэрыльэу тиэхэмрэ стратегическэ гүхэлхэмрэ тапэкли зэрэдгъэцэлэштхэм, Адыгэ Республикэм амалэу илэхэр обществен-нэ-политикэ, социальнэ-экономикэ щылэнэгъэм икъоу зэрэштигъэфедэштхэм тицхъэ тель.

Тичынгэлтуу лъаплэхэр, йофишюу ешүхъяжэрэ пстэуми гъехъэгъэшхохэр ашышынхэу, псауныгъэ пытэрэ щылеклэшлэх шүүилэнэу, мамырэу шүүлсэнхэу, шюу щылэр къыжкуудэхъунэу тышууфэльяло!

Адыгэ Республикэм и Лышихъэу, Урысые политикэ партиеу «Единэ Россилем»

Адыгэ шъолъыр къутамэ и Секретарэу Къумпиль Мурат

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу

Владимир НАРОЖНЫЙ

ПЭНЭШЬУ Сэфэр Иляс ыкъор

Адыгэим инароднэ тхаклоу, Адыгэ Республикэмрэ Урысые Федерациемрэ куль-турэмкэ язаслуженэ йо-фышшэу, Урысые итхаклохэм я Союз 1977-рэ ильэсэм къыщегъэжъагъэу хэтыгъэ Пэнэшьу Сэфэр Иляс ыкъом ыныбжь ильэс 91-м итэу 2021-рэ ильэсэм гъэтхапэм и 6-м идунай ыхъожьыгъ.

Адыгэ автоном хэкумкэ Тэуцожь районын хахъэштыгъэ къуаджэу Къэзэныкъуае 1930-рэ ильэсэм чьыльгъум и 29-м ар къыщхъугъ. Пшызэ мэкъумэш институтын иагрономическэ факультет 1957-рэ ильэсэм къуухыгъ. 1957 — 1959-рэ ильэсэм хэдэгэх агрономуу йоффыгъ. 1959-рэ ильэсэм къыщегъэжъагъэу гъэзетэу «Социалистическэ Адыгэим» иредакции собкорэу, мэкъу-мэцьимкэ иотдел ипащэу, редактор шхъялам иапэрэ гудзэу щылэжъагъ.

Къэлэцыкъуухэм апае къыдашыгъирэ республикэ журналэу «Жъогъобынным» 1998-рэ ильэсэм къыщегъэжъагъэу иредакторыгъ.

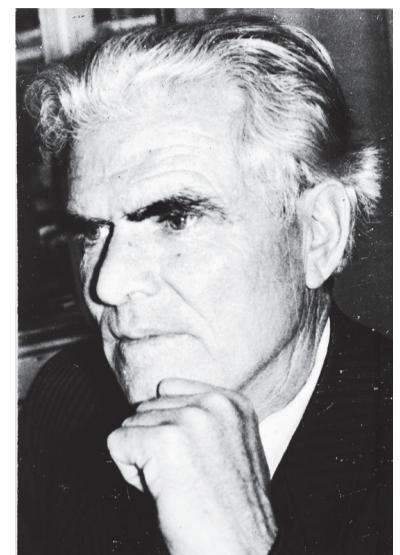
Пэнэшьу Сэфэр романхэу «Шью дыдж», «Бэджэх», «Мэльшю зытельшьохъэ тыгъужь», «Үлэгъэж», «Хым ишхъял мэхъаджэ е Неущ класэ хууцт», «Мыкъыжын гу улаг», повестхэу «Ушэтып», «Шуульгэгур нахь лъэш», «Псы къаргъом ычээгъ» зыфишхэрээр ыкъи нэмикхэр къыдигъэкигъэх.

Икъоджэ гүгээ фэгъэхыгъэ документальнэ повестэу «Был такий аул Казанукий» зыфишорэр 2005-рэ ильэсэм Мыеекъуа-пэ къыщтырадзагь. Иповестэу «Шээоецко зэшхэр» зыфишорэм техгээгъэу къэлэцыкъуухэм апае урысыбзэкэ спектаклэ Адыгэ драмтеатрэм ыгъеуцугъ. Пэнэшьу Сэфэр итхыгъэхэм ашыщхэр журналхэу «Кубань», «Дон», «Крокодил» зыфишхэрэм, гъэзетэу «Литературная Россия» къащыхаутыгъэх.

1990-рэ ильэсэм иповестэу «Псы къаргъом ычээгъ» зыфишорэм пае народнэ тхаклоу Тэуцожь Цынь ыццэлэш щыт шуухафтыныр къыратыгъ. С. И. Пэнэшьум медалэу «Адыгэим и Щытхъузех» зыфишорэр кыфагъэшшошагъ.

Пэнэшьу Сэфэр Иляс ыкъом иунагъорэ илахъылхэмрэ тафэхъяашихэ, шүкжэренэ ёхь тигу ильыншт.

А. А. Шхъэлахъу, И. Ш. Мэцбаш, Е. И. Салов, Ш. И. Къуикъу, Р. Х. Мамый, А. С. Пренко, Т. И. Дэрбэ, Щ. Е. Щашэ, О. В. Селедцов, Х. Х. Хъурмэ, С. А. Гутэ

Псэуплэ квадратнэ метрэ мин 300 фэдиз

УФ-м и Президентэу Владимир Путиныр кээщакло зыфэхъугъэ лъэпкэ проектхэм ашыщэу «Псэуплэ ыкъи къэлэ щылаклэ» зыфишорэм къыдыхэлтыгъэу, блэкыгъэ ильэсэм псэуплэ квадратнэ метрэ мин 258-рэ Адыгэим щашы, щатыгъ. Мыгъэ квадратнэ метрэ мин 300-м нагъэсынхэу ары зэрэрахъугъагъэр.

Псэольшхэм ябэдзэршылэ-
мы уахътэм хызыметшлэпэ 34-
рэ ит. Фэтэрибэу зэхэт уни
150-рэ ильэситфим къыклоц
ашынхэу фитынгъэ къэзитырэ
тхиль 59-рэ аратыгъ.

Джащ фэдэу жыы хыгъа-
зэхэоным нэсигъэ унхээм
ачэсхэм ягъэкощын фытегъэ-
психъэгъэ программэм къы-
дыхэлтыгъагъэм ягъэцэлэн

пэлжэхэм анахъяжъэу респуб-
ликэм щаухы.

АР-м и Лышихъэ ипресс-къу-
лыкъу къызэрэшчайагъэмкэ, Адыгэим социальнэ-экономикэ хэхъонгъэхэр егъэшыгъэнхэм фытегъэпсихъэгъэ хэшүхъафы-
кыгъэ программэр гъэцэлэгъэ-
ным фэшл сабынбэ зэрыс ун-
гъохэм Мыеекъуапэ щаратыгъэ-
чыгуу йаахь минре 800-мэ апае

инженернэ инфраструктурэр агъэпсынхэу тхылхэхэр агъэхъа-
зырыгъэх.

УФ-м псэольшхы-
нымкэ и Министерствэ ытгуп-
шыгъэ программеу «Стимул» зыфишорэм хэлэжъэнми Адыгэ-
им зыфэхъэхъазыры. Псэу-
лэхэр ашашынхэу Тэхъутэ-
мыкъою районымрэ Мыеекъуа-
пэрэ чыпилэ түрүлти ашагъэнэ-
фагъ.

Хъасанэкъо Мурат: «Урысые политикэ партиеу «Единэ Россилем» тихэгъэгу ис бзыльфыгъэхэр зыгъэгумэ- кырэ йофыгъохэм лъэшэу ына! Э атыргэгъэты»

Бзыльфыгъэ мин пчагъэ
хэм сафэгушо. Гъэтхапэм и
8-м медицинэ фэло-фашлэхэр
афэзигъэцэлэшт бзыльфыгъэ-
хэм анахъэу гүшүэ фабхэхэр
апэсэгъохы. Ягухэлхэр къадэ-
хъунхэу, псауныгъэ пытэ ялэнхэу,

хэм сафэгушо. Гъэтхапэм и
8-м медицинэ фэло-фашлэхэр
афэзигъэцэлэшт бзыльфыгъэ-
хэм анахъэу гүшүэ фабхэхэр
апэсэгъохы. Ягухэлхэр къадэ-

аклуачлэ къыкимычынхэу сафэ-
лъяло! — къыуагъ Къэралыгъо

Думэм идепутат.

Федеральнэ хэбзэгъэуцум зэлүкэгъум зэрэшхигъэунэфы-
кыгъэмкэ, Адыгэим ис бзыль-
фыгъэхэм я Союз общественнэ
шылэнгъэм ильэнхэу пстэуми
иахъышо ахелхъэ. Гуфаклохэм
ядвижение бзыльфыгъэхэр нахь
чанэу хэлэжъэнхэм ар икэ-
шакл, коронавирусыр къызэу-
тэлгэгъэхэм къадеклокырэ
бзыльфыгъэхэм йоныгъэу зэ-
рафэхъуштхэ амалхэм яусэ.

Общественнэ организацием

итхаматэ 2021-рэ ильэсэм юффы-
зыдашшэйт лъэнкъо шхъялам хэх-
кыатегууцагъ. Аш зэрэхигъэу-
нэфыкыгъэмкэ, федеральнэ
гупчэми, Къэралыгъо Думэм и
зэхажэрэ йоэн хуурахэм, пар-
ламент едэлүнхэм нахь чанэу
ахэр ахэлжэхэ ашонгъу.

— Урысые политикэ партиеу
«Единэ Россилем» бзыльфыгъэ-
хэм я Дундэе мафи, тихэгъэгу
ис бзыльфыгъэхэр зыгъэгумэ-
кырэ ѹофыгъохэм лъэшэу
ына! Э атыргэгъэты. Бзыльфыгъэ-
хэм афэхъэхыгъэ ѹофхаб-
зэхэр зэрэхгъэгүү Ѣызэрахъа-

щых. Республикэм ипащхэм
ялэпилэгъу ишуагъэкэ мы об-
щественнэ организацием ильэс
къэс нахь шуагъэ къытэу иофф-
шэн зэхечэ, — къыуагъ пар-
ламентарием.

Бзыльфыгъэхэм яорганиза-
цияшхыэ ит ѹофыгъохэм язэ-
шохын пае зэкими аклуачлэ-
зэрээдэрахыилэн фаэр зэлүкэ-
гыум Ѣызагъэунэфыкыгъ.

Къандор Анзор.
Урысые Федерацием и
Федеральнэ Зэлүкэ и Къэр-
алыгъо Думэм идепутат
иэпилэгъу.

Къэралыгъом къуухъумэштых

УФ-м и Президентэу Владимир Путиныр УФ-м хэгъэгу клоц Iофхэмкэ и Министерствэ иколлегие изэхэсигьо къызыщэгүүшиэм хэбзэухъумэкю къуухъумэ ясатыр хэтхэмрэ ахэм яунагъохэмрэ къуухъумэнхэм фэгъэхыгъэ хэбзэгъэуцугъэм ипроект зэрагъэхъазырырэр къуагъ.

— Хэбзэгъэуцугъэхэм ягъ-
цэклэн, правопорядкэм зына I
атетхэм ыклю ахэм яунагъохэм
якъуухъумэнкэ къэралыгъом
пишэрильэу илэ пстэури хэзы-
гъэ фэмыхъоу зэргъэцэккэ-
щтым Io хэльэн, —

къуагъ УФ-м и Президент.
Хэбзэухъумакюхэм ящиинэгъончъагъэ
фэгъэхыгъэ законхэр джырэблагъэ
зэрагъэлэшгъэхэри мыш дэжым
къышыкигъэхтыгъ.

— Сидигъоклю зэрэштыгъэм
фэдэу, хэбзэухъумэкю къуухъу-
хэм ясатыр хэтхэм ашигде-

Iохэрэм законым тетэу иха-
ишу пишэдэклю юш ахыищт, —
къуагъ Владимир Путиным.
МВД-м фэкционэу сомэ миллиард
21,3-рэ агъэнэфагъэу ары къэралыгъом
ипашэ къызэриуагъэр. Аш къыхэхыгъэ
ахщэмкэ Iофшэхэм ялэжжапкэ
2021-рэ ильэсүм къаэтыщт.

— Хэгъэгу клоц Iофхэмкэ къу-
лихъумэ ясатыр хэтхэм Iоф-
хэмкэ амалэу яIэхэр нахьшиyu
шыгъэнхэм, социальнэ ухъу-
мэгъэнхэм тапэкли къэралы-
гъом ына Iатетыщт, — къы-
уагъ Владимир Путиным.

Адыгэир аш къеколлэнным
ыпэккэ автономие илэнным фэ-
зыщэгъэ пьогу къыхэ къыкүгъ.
А статусыр илэнным апэ дэдэ
1922-рэ ильэсүр ары РСФСР-м
и Лъэпкхэм якомиссариат
зыхэлпэльэгъяэр. А ильэс дэдэм
ибэдзэогъу мазэ и 27-м ВЦИК-м
и Президиум зэхэсигьоу ила-
гъэм Адыгэ автономнэ хэку
щылэнным фэгъэхыгъэ унашьор
щаштэгъагъ.

1924-рэ ильэсүм нэс ар
Пшызэ-Черноморскэ краим
хахъэштыгъ, нэужым, 1934-м
нэс, Темир-Кавказ, еланэ,
1937-рэ ильэсүм нэс, Азовэ-
Черноморскэ крайхэм ашы-
гъыгъ, 1991-м нэс Краснодар
краим хахъэштыгъ. А ильэсүм

Адыгейм и Хэбзэгъэуцугъэ Шъхъал

Адыгейм итарихъ анахъ чыпэ ин щызыубытырэ хууцэ-шагъэхэм
ащыщ непэ хагъеунэфыкы. Ильэс 26-кэ узэклэхэжьмэ, 1995-рэ
ильэсүм игъэтхапэ и 10-м, Адыгэ Республиком и Конституции аштагъ.

ибэдзэогъу мазэ и 3-м РСФСР-м
и Ашшэрэ Совет зэхэсигьоу
илагъэм Адыгэ автоном хэкур
Советскэ Социалистическая
Адыгэ Республика щашыжыгъ,
нэужым Адыгэ Республике
хууцэ.

Аш къыкэллыклю Советскэ
Социалистическая Адыгэ Республиком
и Ашшэрэ Совет аштагъ.
1992-рэ ильэсүм игъэтхапэ и
17-м аш апэрэ зэхэсигьоу ила-
гъэм Советым хэтиштхэр, комите-
туу иэштхэр, ипэшштхэр
щаанэфагъэх, Ашшэрэ хыку-
мыр, Ашшэрэ арбитражнэ хы-
кумыр агъэпсигьох, ахэм япэш-
щтхэр, ягодзэштхэр щыхадзыгъэх.

А мээд дэдэм и 24-м Ады-
гейм икъэралыгъо тамыгъэрэ
ибыракъэрэ къыхахыгъэх, и 25-м
гимнимрэ ахэм афэгъэхыгъэ
хэбзэгъэуцугъэхэмрэ аштагъэх.
Къэралыгъо тамыгъэр зыфэдэ-
штыр сурэтышIеу Мэрэтыкю
Долэт къээзыугупшысыгъэх,
гимним игүүшIехэр тхаклю
МэшбэшIе Исхакъ, ордынхор
композиторэу Тхабысымэ Умар
атхыгъэх.

Ахэм ауж Конституцием
ипроект ынж ихагъэх. 1994-рэ
ильэсүм ичээпьюгъу мазэ и
19-м Хэбзэихъухъэ ЗэлукIэр аш
хаплын, игью ылтыгыгъу ыкы
цыфхэри зэдтигүүшIенхэш

яшшошIэр къыраотыкынхэ фау
зэдшатагъ.

Псэуплэ пэпчэ зэхахьэхэр,
зэлукIехэр ашызэхашхээз зы-
тегуушихээм предложение ми-
нитIум өхү къыхалхъэгъагъ.
Ахэм къапкырыкынхээз гъэ-
тэрээзыжын 50-м өхү фашы-
гъэу ЗэлукIэм изэхэсигъо
еджэгъуишигъэр щыхапльэхи,
1995-рэ ильэсүм, гъэтхапэм и
10-м аштагъ.

Конституцием принципэу
къыгъэуцуххэрэр щылэнгъэм
щыпхырышыгъэнхэм фэгъэз-
гъэр Конституционнэ Хыкумур
ары. 1997-рэ ильэсүм АР-м и
Къэралыгъо Совет — Хасэм я

ХХIII-рэ зэхэсигьоу илагъэм,
Конституцием ия 70-рэ статья
дыштэу, Конституционнэ палатэ
щаанэфагъагъ. 2000-рэ ильэсүм
ишэкIогу мазэ ар Конституционнэ
Хыкум ашыжыгъ.

— Республиком и Конститу-
ции тишиольыр иправовой си-
стемэ зыгъэорышIеу, законхэм
ямэхъанэ къэзгъэнафэрэ тхы-
лъэу Ѣыт. Къэралыгъо хэбзэ
къуухъумэрэ пещэ IэнатIэм
Iутхэмэр Закон Шъхъалэм итх-
гъэхэм ашомыкынхэр яшшэ-
рыль шъхъал. Адыгейм и Кон-
ституции, УФ-м и Конституции
фэдэу, гуманизмагъэ зэрэхэ-
льыкIе адрэхэм атекы. Аш
цыфхэм яфитыныгъэхэмрэ
яшхъафитыныгъэрэ ашшэу
зэрэштхэр къегъэпти, — къы-
уагъ АР-м и Конституционнэ
Хыкум и Тхъаматэу Лыхъеты-
кью Аскэр иепллыкIе къырио-
тыкызэ.

ГукIэгъум ильагъо тетхэу

ИльэситIум өхүгъэу хъафизэхэм я Урысые обществэ
и Адыгэ шъольыр организации итхъаматэу Алексей
Хлоповырэ Адыгэ къэралыгъо университетын социальнэ
Iофшэнхэмкэ ыклю зеклонымкэ икафедрэ икIэлэгъэдже
шъхъалэу Любовь Манжосрэ зэпхыныгъэ яIэу зэдэлажъэх.

Сэкъатныгъэ зиэхэм ящиkэгъэ волонтер Iэпилэгъур арагъэгъотынр ары
пшъэриль шъхъалэр. Мыгъэ щылэнгъэ
къымэфэшхом ильэклэ къыгъэлэгъэгъ, къэлэцкылхэр осымкэ ыгъэгушуагъэх,
ау ныжъ зиэхэм гумэкыгъохэр къа-
фихыгъэх. Коронавирусым ыпкъ къи-
кыклю гъуналакъэу агъэнэфагъэхэр
цыфхэбхэмкэ къин дэдагъ, зисцауны-
гъэ зэшыкъуагъэхэм Iэпилэгъур ящиkэ-
гъагъ.

Университетын иалэрэ курс исту-
дент-волонтерхэр зыхэлжэгъэ зэу-
кэгъу гъэтхапэм и 3-м хъафизэхэм
яшъольыр организации щыкъуагъ. Iоф-
шэнхэмкэ Iэпэлэсэнгъэу алэклэхэмкэ
ахэр къадэгощагъэх. Сэкъатныгъэ

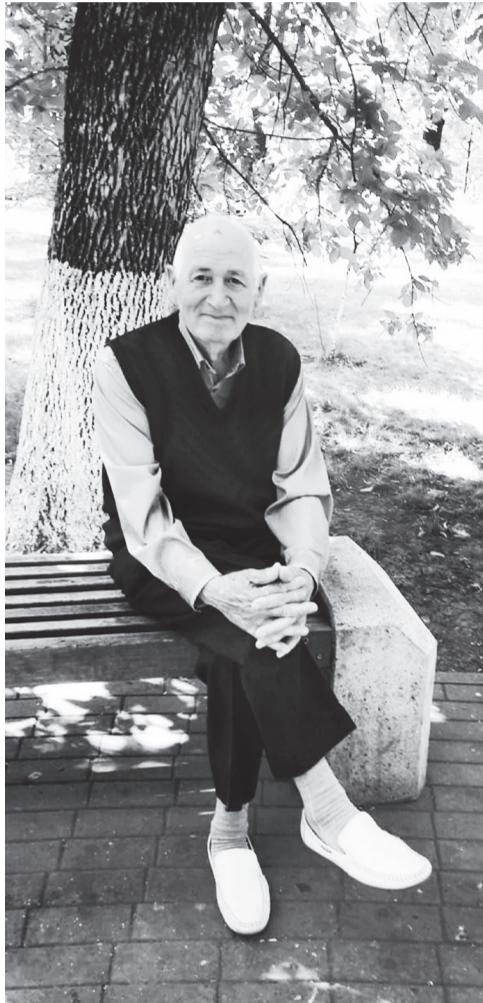
зиэхэм ящиkэгъэ социальнэ волонтер
Iэпилэгъур ягъэгъотыгъэнхэмкэ Iофшэх
шъхъалэу Ѣытхэм ягугу къашыгъ: зы-
мийлэгъухэрэм узэрэдэгүүшIешт шы-
кIэр, аш шуагъэу къыхырэр ыкы
зэрэлэрифэгъур. Зымийлэгъухэрэм
щылэнгъэм зыкъыхагъотынхэм джырэ
техничесэ амалу Ѣылхэр, къэгушылэрэ
смартфонхэр ыкы тхылхэр флэшкхэм
атетхэр зэрагъэфедштыр къагъэлэгъу-
гъэх. Хэушхъафыклю гъэхэтигүүшIешт
графических журналаху «Наша жизн»,
«Литературные чтения» зыфилохъу хъа-
физэхэм я Урысые обществэ къыдигъэ-
кыгъэхэм къатегүүшIагъэх.

Адыгэ къэралыгъо университетын
социальнэ Iофшэнхэмкэ ыкы зеклоным-
кэ икIэлэгъаджэу Любовь Манжос
зэрэхигъэунэфагъыклюхэмкэ, волонтер
Iэпилэгъур ухэлжээнхэм цыф нэшанхэр
зэтэргэгъэуцох, ауахъэу гукIэгъу ыкы
щэлажъэ пхэлтынхэм уафенлу. Арышъ,

щылэнгъэ гьогум тэхэгъэхэмкэ ныжъык-
хэмкэ волонтерствэм мэхъанэшхо и.
Хъафизэхэм я Урысые обществэ
ичыпэлэ организациеу Мыекъуалэ дэ-
тим итхъаматэу Алексей ХЛОПОВЫР.

Щыңыгъэ гъогоу къыкъугъэм рыраз

Ильэс 80 къэбгэшлэныр ба хъауми макла? Мыщ къеколлагъэхэм насыпышлоу залытэжын фае. Ахэм зэпачыгъэ къинир маклэп — Хэгъэгу зэошко ильэси 4-р, аш үүж къикыгъэ гъаблэр, я 90-рэ ильэс къинхэр. Къалотэжын икъун апэккыгъ. Ау гъэшлэгьонир, мыщ фэдэ цыфхэм агу къодырэп, щыңыгъэм щэгушлукых.

Анзаур ишыңыгъэ Ашыц ильэс 42-м гъэпсэф имыңэу лэжьагъэ. Пасэу ятэ идунаи ыхъожьи, ышнахъыжъэр ежыррэ пкъэоу унагъом къэтигъэх. Кіэлэ ныбжыкіэм унагъомки, Иофшынкіи пшъэдэкъыжъэу илэр жы дэдэу зэхишлэнэу хъугъэ. Чыгур шту пльэгъуныр, уисэнхъат уфэшьыпкъэнир гупшысэ шъхьајэу зыдишыгъэгъэх.

цихъэ ежхэм къысфашыщтыгъ, къыскъотыгъэх. Аш фэдэ зэгургионыгъэм иофшлэныр къыгъэпсынкъэштыгъэ.

Тыгъужь Анзаур иофшлэн ыкли пшъэрильэу фагъэнэфагъэхэр дэгъоу зэрэзшүүхыгъэхэм уасэ къыфаши, колхоз тхъаматэу агъэнэфагъ. Чыгулэжынным зыкъызэриэтиштым ильэс пчагъэрэ дэлэжьагъ, коц тонн пчагъэу Йоныгъом къахъыжыщтыгъэм химыгъэхъуагъэмэ, хигъэкъыгъэп.

Къылэжыгъэ зыгъэпсэфыгъом окложыгъ, Анзаур колхоз тхъаматэу иоф ышлагъ, ильэс заулэрэ район депутатын. Нэбгырэ пэпчэх иофшлэхээ пшъэриэ къызэрэфигъотыштым пылыгъ, зыщицкылагъэм пхъэшагъэ хэлъэу, чыпилэ зэрэгтэйм ельтыгъэу сэмэркъэури игъусэу иильэс иофшлэнхэр къуягъэх.

Тигушилэгъу ыныбжь хэкъотагь нахь мышлэми, гъэсагъэу зэрэштыр джыри къыхэшы. Губзыгъэу, иакъыл чанэу упчэхэм джеуапхэр къаретыжых. Дунайм щыхурэ-щылэхэрээр шогъэшлэгъонхэу телекъетын зэфеш-

классхэм якъэлэгъаджэу Аскъэлэе гурьт еджаплэм ильэс 44-рэ иоф щишлагъ. Ригъэджахъэхэм гуфэбенигъэ фырялэу Роза игугуу къашы.

Зэшхъэгъусэхэм узэргүшхон льфыгъэхэр зэдаплугъэх, нэбгыришми ашпээрэ гъэсэнгъэ арагъэгъотыгъ. Анахыжъэу Адам Мыецьопэ къэлэ администрацием иучреждение «Благоустройство» зыфиорэм иадминистративнэхъэмэт отдел ишац. Алый — Мыецьопэ спорт еджаплэу N 2-м ишацэ игуадз. Фатимэ педагогичесэ шэнэгъэхэмкэе кандидат, доцент, Мыецьопэ къэралыгъо технологичесэ университетым къэлэгъаджэу ит.

Анзаур ынэ гушлор къыклихэу икъорыльфыхэм ацэхэр къепчых. А къэлэццыкүү 6-мэ ыгуу фэбагъэу, шульэгъо афильыр лъэшэу къыхэшы. Тиззэдэгүшлэгъу къызэрэшьхигъэштыгъэмкэ, ахэр цыиф дэгъу хъунхэшь, ящихуу зэраргацоштым ицихъэ тель.

Хэтрэ цыфи ишыңыгъэ гъогу фызэллэгъижъэу, псэуклэу илагъэм, игугуу зэрарашыгъэштым рыразэ зыхъуклэ,

Тыгъужь Анзаур иофшлэн ыкли пшъэрильэу фагъэнэфагъэхэр дэгъоу зэрэзшүүхыгъэхэм уасэ къыфаши, колхоз тхъаматэу агъэнэфагъ. Чыгулэжынным зыкъызэриэтиштым ильэс пчагъэрэ дэлэжьагъ, коц тонн пчагъэу Йоныгъом къахъыжыщтыгъэм химыгъэхъуагъэмэ, хигъэкъыгъэп.

хъафхэм япллы, гъэзетхэм яджэ. Щыңыгъэхэм хъулъфыгъэм пкъэоу щырилэр бзылъфыгъэр ары. Анзаур ишхъэгъусэу Розэ, гухэл нахь мышлэми, ильэси 9-кэ узэкъэлэбэжымэ, идунаи ыхъожьыгъ. Нэбгыритумэ яжъышхъэ мафэхэр зэдагошынхэу хъугъэп. Розэ бзылъфыгъэ бэрэчтэу, сэмэркъеур икласэу, нэшлэгушлоу щытыгъ. Ублеплэ

къыгъэшлэгъэр хъаулып. Тигушилэгъуи аш фэдхэм ахэллэйтэмэ хъущт, къыдэхъуягъэмкэе Тхъэми щыңыгъэми афэраз.

Тыгъужь Анзаур июбилей мафэкэе тифэгүш! Ипсауныгъэ къикимычэу, игуписхэм агъашлоу, ахэм яхъяр джыри бэрэ къылъэгъунэу фэтэло.

ІЭШҮҮНЭ Сусан.

Аскъэлае щыпсэурэ Тыгъужь Анзаур ыныбжь ильэс 80 непэ мэхь. Тхъэм къырипэс къыкъугъэ гъогу къыхъэм гушуагъуи, гукъаи ыпэ къифагъэр маклэп. Нэбгырабэсни къадэхъурэп мынбжь дахэр къагъэшлэнир. Арышь, аш щыңыгъэ гъогоу къыкъугъэм укытегуу щыңыгъир епэсигъ.

А охтэ къиним къыхъэхъухъагъэхэм «заом икъэлэцкыкүх» apalo. Колхозым, мэкъу-мэцым, бывымхууным зыкъягъэтиштыгъэнир пшъэриль шъхъаэу щытыгъэх. Чэши мафи ямылэу аш дэлажьэштыгъэх. Лэшлэгъухэр лъэкиутэх, ау мэкъу-мэцым щылажъэхэрэм сид фэдэрэ лъэхъани ямехъанэ лъагэ, уасэ афашы. Ахэр ары хэгъэгур зыгъашхэрээр.

Адрэ илэгъухэм афэдэу, къоджэдэс къэлэцкыкүх жьеу колхоз иофшлэним къеуягъэхэм ашыц. Гурьт еджаплэм ыуух комбайнерым илэпилэгъоу ригъажы, техникум еджэнэри дихызэ Анзаур иоф ышлагъ ыкли ишыңыгъэ щыщ ильэс 42-м гъэпсэф имылэу лэжьагъэ. Пасэу ятэ идунаи ыхъожьи, ышнахъыжъэр ежыррэ пкъэоу унагъом къэтигъэх. Кіэлэ ныбжыкіэм унагъомки, иофшлэнкіи пшъэдэкъыжъэу илэр жы дэдэу зэхишлэнэу хъугъэ. Чыгур шту пльэгъуныр, уисэнхъат уфэшьыпкъэнир гупшысэ шъхъаэу зыдишыгъэгъэх.

Анзаур мэкъумэш техникумым щеджагъ, иоф ышээзэ, Пышэ мэкъумэшшиш институтыр заочнэу къуухъижъыгъ. Колхозэу «Лениним» ифермэ ишацэе иофшлэнир ригъэжьагъ. Ильэс заулэ тешлэгъэу чэтэхь фабрикэу «Теучежская» зыфиорэм технологэу ашэжьы. Я 80-рэ ильэсхэм райком партием иунашьокэ А. Тыгъужьыр иколхоз гупсэу Кировым ыцэ зыхъыщтыгъэм зоотехник шъхъаэу къагъэлжъыгъ. Пшъэриль шъхъаэ аш фагъэнэфагъ — бывымхуунир чыпилэ зэжьюу зэрэгтэйм къи-

Творчествэми Теклоныгъэр къыгъэблагъэштыгъ

Ным игумэкI уигъэрэхьатырэп

Республикэм и Къэралыгъо Урыс драматическэ театрэу
А. С. Пушкинны ыцэ зыхырэм спектаклэу «Зы чэшыр» апэрэу
къыгъэльэгъуагъ.

Дунаим щыцэрио къэшьокю ансамблэу «Налмэсэм» иччыхъэхахъэхэр зыщыкюорэ Унэшном театром икъээльэгъон щиззэхашаагъ. Зэпахыре узым къыхъекIеу шапхъеу агъеуцугъэхэр зэлукIем щагъэцэкиагъях.

Евгений Шварц ытхыгъэм техыгъэ театральни юфшигъяар Урысийн искуствэхэмкэ изаслуженнэ юфшишхо Юрий Галушкэ ыгъеуцугъ.

Шүшлэхъэгъэлъэгъоныр разгъэжьеням ыпекIэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Урыс театрэ ишащэу Роман Корчанэ зехахъэм къызыгушыагъ.

Хэгъэгу зэошном ильэхъан пийхэм Ленинград квадзыхъагъ. Къалэм цыфхэр дэхъанхэ, дэкынхэ альэкынену щитыгъеп. Мамыр цыфхэм гъомылапхъэр афикуштыгъяар, сымаджэхэм іэзээру агъотыныр къин дэдэу щитыгъ.

Роман Корчанэ къытуагъ Ленинград къэзыухуумагъэхэм, фашист техаклохэр зэхээзыкүтэгъэхэм лыхъужьынгъеу зэрхъагъэр гъашэм зэрэхэммыклюкIештыр.

Къэгъэлъэгъоныр

Евгений Шварц ытхыгъэм бэмэ уарегъэгупшыс. Бзыльфыгъяар ныбжыкIэу Марфа Васильевав заор зыщыкюорэ чыплэхэр къызэрэнекъях. Ыпхьюо Дашэрэ ыкьюо Сережэрэ альэхъу. Дашэ заводэу шъефкIэ

юф зышэрэм щэлажъэ. Сережэ кIэлэджаклы, ау заом ыухьанэу зегъэхъазыры...

ИкIалэхэр къыгъотынхэм фэшI М. Васильевав уахътэу илэр зы чэш нынэл. Бзыльфыгъяар цыфхэм гүшүэгъу афхъу. Къалэр къызэрраухъумэштыр, мамыр посукIем зэрэфэклюштхэр зэкIеми гупшыс шыхъаалу я.

Адыгэ Республикэм изаслу-

женнэ артисткэу Лия Теленковав М. Васильевав ироль къышызэ, тарихым инэклубгъохэм гукIэ уахъцэ. Ныр икIалэхэм зэралтыхъурэг гүшүэгъу къодыекIэ къытуатэрэп. ИзеклюкIэштыкIэхэм псэ зыптыг гүшүэгъэр къахэць.

Анастасия Федоренкэм — Дашэ, Тимофей Кириченкэм — Сережэ ярольхэр къашых.

Унэм ишащэ ироль Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисттэу Владимир Ивановав къетэгъэльяагъ.

Спектаклэм нэмыкI артистхэри хэлэжьэх. Хэгъэгу зэошном имашо, блокадэр зытель Ленинград афэгъэхыгъеу Ольга Берггольц ыусыгъэхэр Оксана Нуриевав, Юлия Исуповав, фэшьхафхэм агъэжынчых.

ЗэлъашIэрэ Юрий Левитан ымакээ плэнкэм тетхагъэу тарихым къыхэнэжыгъ. Аш уедээлүээ, Хэгъэгу зэошном имэфэ гумэкыгъохэр, Ленинград къынныгъуо зэпичигъэхэр нэгум къыкIэуцх.

Теклоныгъэм и Мафэ творчествэми къызэригъэблагъэштыгъэр Ольга Берггольц, Юрий

Левитан, нэмыкIхэм къытфагъэнэгъе гукъэкыжхэм къахээтэгъэцх.

Евгений Шварц ытхыгъэм мэхъэнэ ин илэу зэрэштыр артист пэпчь IупкIеу къегъэльяагъ. Зэо ильэсхэр къытлызыгъээсцыжыгъе тхаклохэм, дзэклиолI письмэхэм Ѣынэнгъем наху куо ухащэ.

Адыгэим щыщ дзэклиолI пшынчыагъа Ленинград икъэхуумэн хэлэжьагъ. Лыхъужьынгъеу зэрхъагъэр яорденхэм, медальхэм тагъашIэ.

Ленинград иблокадэ пхыртыхъуучынэм хэлэжьэгъэ дзэклиолIэу Трахъо Хъалидэ къызэрэтийогъаагъ, тидэхэр ос-хьотым хэтхэу къалэм дахэхэу зырагъажьем, Ленинград дэс мамыр цыфхэр, дзэклиолIхэр зэрээзүкIэгъягъэхэр, гушом хэтхэу IаплI фабэ зэрэшкIызэ нэпсыр къызэржыхытгъяар пшыгъупшэнхэ плэкыттэп.

Къэгъэлъэгъоным къыкырыкыгъэ гупшысэхэм зэхахъэм хэлэжьагъэхэр тегущыагъяагъ. Спектаклэм юф дэзышагъэхэм, артистхэм лъэшэу зэрафэрэзэхэр къауагъ.

Ямурадхэр

— Лыхъужь ыкIи лэжьекIо ѿтхьум афэгъэхыгъэ къэгъэлъэгъонхэр тапекIи къэтшыщых, — къытиуагъ Роман Корчанэ. — Теклоныгъэм и Мафэ лыхъужьхэм, творчествэм пыльхэм къызэррагъэблагъэштыгъэр къихэдгъэштыщых.

Урыс театрэ Пушкинэм, Чеховым яраскахэм атехыгъэ къэгъэлъэгъонхэм, кIэлэцыкIу хэм апае пшысэхэм юф адешэ, театрэ зыгу риыхъхэрэр шэхэу яплынхэ альэкынш.

ЕМТЫЛЬ Нурбый.

ҮЛЭПЭ КУПКІЭ

Мыгъэ Іоныгъо мазэм Улэпэ Іошхъэ купым хэтыгъэ апэрэ Іуашхъэр затыгъагъэр ильэс 40 хүнэу щыт. Археологхэм ащ кычахыгъэхэр зэрэдунаеу щагъашшэгъогъагь.

Нартмэ ялэгъупышхо къычIахыгъ.

Кэлээгьэджэ институтын сышеджэштыгъэ. Тадэжь сывыкложыкіэ псыүшьомэ къащи-сывуғьюхэмэ, Мыекъуапэ зыдасщэхээ тихэку музей артефактыбэ естыгъагь.

Ахэм анахь гъэшлэгъонхэр
къахэсхыхи, музеим сэр-сэрэу
къэгъельзэгъон щызэзгъэфэгъагь.

Лесковымрэ сэрырэ тызэрээІукІагъэр

Зыпареки экспедиции сыхэлэжьэнэу хъугьягъэп, Эрмитажым и Къэлэрмээ экспедиции сыхэхъэгъагь.

Юшхъитү ятын хъазырэутыухыгъэу, типэшгэгье Юрий Пиотровскэр Мыеекъуапэ зэжком, Москва къикыгъэ профессор горэм зыкысчуйгъак!эмэ шлоингьоу къылопщижыгъагь. Музейм къызыкъоцт мафэри уахьтери къыгъэнэфэгъагьэх. Симынэосэ шлэнгъялэжьым Юфэу къыздырилещтэр сымышлэу згъэшлэгъогъагь, ау «къыуджэрэм ыдэжж уиукыщыми кло» алоба? Мафэу зыфиуагъэм Мыеекъуапэ сынэссыгъагь.

Директорым икабинет сзычахъем, ежъ нэмыхкэу тхъопль лъэпэльгэг чэсыгъ. Іашхъэмэфэ Любэ сзыерильтэгью, сцэрэ спльэкуцээрэ къыриуи, нэүасэ тышэвишьгъ. Аүштэу профессорэу Александр Лесковымрэ сэрырэ аяару тышэвчнану хъулгагээ

Къэгъэльэгъонэу згъэхъазырыгъагъэм хэлъ пкъыгъохэм мэхъанэшхо зэрялэр, зэрэгъэшлэгъонхэр къыуагь. Ахэр къызхэкыигъэхе саугъэтхэр езгъэльэгъухэмэ шоигъоти, мафэу псыгыгып!эм тыйзык!ощтыр дъзэнэфэгъагъэ.

Титло тызэдэгүүшилэфэ, пащэр
еэбэхи зэктоцыышыхъягэ горэ
столым кытыригъэуцуагь. Зы-
зэкточехым, джэрз щыуан,
ыупэ тэлкү яутыгъяу, къэль-
гъяагь. Къыздырахыгъэмкэ
Лесковыр къэупчлагь. Улэпэ

Іуашъхъэм къызэрэчлажъукыгъэр къыриуагъ. Шэ-ныгъэлэжым а пкыгъом ишүаагъэ дэгъоу ышIеу къычIекыгъ. Лэгъупыр къэзыгъо-тыгъэмэ ацIэхэр ытхыгъэх. Ауштэу емыжэ-гъахэу, пэсэрэ іашэгъэ хялэмэт lyklagъ ыкIи ащ ишүаагъэкIэ зэр-дунаеу щагъэшлагъорэ зыфэдэ амыльэгбугъэ іашIегъэ хуущэхэр къы-члатыкыгъэх.

19 Мафэу зэдэдгэрэнэ-
фаъэм нэбгырэз заулэ-
тыхьоу Краснодар псы-
лыгыыплем тыклогъагь
9гү.

*Къо скульптур, анэрэ Улэнэ
Иуашъхь, тыжсыын, дышъэ,
тиэрэ ынэкІэ я IV-рэ ліешІегъу.*

«*edopwesegar*», *axamwI euey edewA* *unimwawex*

Лесковым езгъэлъэгъуягъэмэ зэкімэ анах лъашеу Къэз-
ныкъоякіэр ыгу рихыгъ ыкін
къеклорэ гъэм ащ экспедициие
къышэнэу рихъухъэгъагь.

Экспедициер Улапэ макло

Псыыгъып!эр къызаплыш
хъаҳэм, охътабэ тыримыгъаш!эр
Лесковыр Улапэ къогъагъэ.
Щыуаныжъыр къыч!эзыжъу-
къыгъэ трактористэу Симбулэт
Нурбыйрэ музеим къэзыщэгъэ
къелэгъаджэу Нэфышъэ Къэ-
ззаяутрэ зауыгъакы, йуашхъэр
Къыралъэгъуль.

Кыярга вельзэй бүтэй.
Куаджэм икъыбылэ-къоkeyпэ
пэмычайжээ ажьогъэх шьофым
юшъыхибгую зэхтэгъэмэ анахь
льхъанчэр ары лэгъуптыр кыы-
зычлажукыгъэр. Юшъхээ шыгур
къызеплтыхъэм, пхъэлашэм
къычлигъэшцигъэхэу тельтигъэ-
хэмкэ къэктошт ильэсым ра-
мыгъажэу, саугэтыр зэратын
фаер кыгырунгъагь.

Экспедицием илофхэр Щынджые щиухыгъеха́г, ау Улапэ щильгэгүйгээ луашхъэр ратынэу ахьщэ ялэжыгъэп, шышхъэур кэлхүмийн фэклуагъяа гъэмафэр иктыштыгъэ. Урысые гуччэм ельтыгъэмэ, Адыгейим бжыхъэм ушгытэн зэрэлгэлкыштыр кындильтыти, саугъэтим икъэбар Адыгэ хэкум ипащэхэм профессорэу Лесковым афильтогъ. Сомэ 10000 кынфатлууцыгъяэти, кынхъэ-лыхъэ зыримыгъашшэй экспедициер Улапэ ишшэл.

*Анэрэ Улэнэ Йуашъхь,
шъыхъэ скульптурэм
ышъэрэ ышъхъэрэ,
дыишъэ, тыжсыын, ышкъ
тыжсыын пIуакIэр
тэкъуагъэ.*

Іошъхъэ шыгур плэнэбзэу метри 10x10 иинагъэу зэтыра- тути, къазгъырхэмкіэ тлэнэм фежъэгъагъэх. Пкыгъохэр куоу чэлтыхъэхэпти, техникэр Iya- шъхъэм тэбгъэхъанэу амал илагъэп. Къазгъырыжэрэ ны- къорэ фэдиз икууагъэу ышыгу зытырахым, чэлъхэр къэльэ- гъугъагъэх.

Іоныгъо мазэм иублап!э Iya-
шхъэм ет!энхэу зэрэргаажьэу,

ЗЭДЖЭГЬЭХЭ ИУАШХЭР

бжыхынам мыхэбзагъау, ошэ-дэмышэу къеучыныгъау. Уашхор къеучьольхыгъау нэ-къуау, темир-къокыпэ жыбыгъау къепщэрэм ое чылэ кызыдихыгъау, зэпымыу къеучхы-щтыгъа. Археологхэр зыфежьа-гъэхэ Иуашхээм итэн Тхэм къафимыдэу перююху къафэхүрэм фэдагь, аш къа-мыхынану, чэтэншихо агъэла-гъау, аш чэсхэу мафэ къэс ашлэрэр зэпагъэущтыгъэп. Къазгырхиту фэдэс хязыр зытиратыкын, хадэлус зы-щашыгъэгъэ чылэ кычылагъэ-щыгъа. Аш ишьомбгуягъэрэ икыхыагъэрэ Иошхэ шыгур зэрэзетыраутыгъэм фэдизэу дитэштыгъэ. Джэрз лэшэгъум, мыекьюпэ культурэм ильханэ ашыгъэгъэ Иуашхээм ышыгу мутылхэм зерагъафи, хадэлус тхъэлэхэупэ тиэрэ ыпекэ я IV-рэ лэшэгъум щашыгъа.

Хядэлус- тхъэлэхэупэ къагъотыгъэр

Ижыре адигэхэм мутылхэмэрэ скифхэмэрэ хабзэу яла-гъемкэ хадэлус е тхъэлэу зашыкэ, сид лэужыгъоруу рахылэу, щагъэфедещтыгъэ-мэ ашыщуу зыпари Иуашхы-щтыгъэп, тхъэлэхэупэм щычал-гъэсэжкыщтыгъэ. Археологхэм пкыгъо зэммылэужыгъохэр къычылатыкыгъэх, цыф къуп-шхэхэр къыхэкыгъэхэп, ау хайуан къупшхэшхохуу, лы-хэу ашхыгъагъэм къахэкы-гъэхэр итэхуухэгъагъа. Иаш-хэр, йэмэ-псымхэр, мутылхэм ашыгъэгъэ хъакуу-шыкхуу, лак зэмшыгъохэмэ суртхэр зытешхыагъэх урим лагъэхэр, лэгубжъэхэр, шыуан, псыльэ, къопситу зыпил лэгэшо джэр-зым хэшыкыгъэхэ, тыхын къошин къагъотыгъагъа. Шы-гъын инхэу, дышэе пыаклэмэ ажшыкыгъэ шыххэхуу лэ-бакъорэмэ афедхэхуу плы, нэ-мыхыкхэр.

Тызэдэтигъ

Музей иофишэхэмкэ ты-зэгүүсэу йонгыю мазэм и 17-м Иуашхээр зыщатырэм тыкье-плээнэу тыклогъагъа. Мафэр оягъе. Чэтэн чэгэйм чэсхэу фэсакъихээ шъэжъилемкэ пкыгъохэр къыхатыкыщтыгъэх. Лесковыр къисаджи сизгүигэ-тэйхыагъа. Тэлэпээсэкизэ тыхын къошин улышикхуу, мышьэ сурэт тешхыагъа, къызэдыхыгъэх, аш тыхын къо скульптурэу ыбгукэ го-лъури къызэдыхэтиуу.

кыгъ. Аш къериптыгъэх зэхэльхэу дзэклолт иашхэр: чатэ, пчыпыджын ыкли къамэ. Къо ыкли шыххэ скульптурэхуу къызэдыхыгъэх ашкы-хэр пхээм хэбзыхыгъэх, ашхьашхомэ дышэе ыкли тыхын пыаклэхэр зэфедэу дышэе лунхэмкэ атэлүлэгъагъэх. Къо тепльэ зинэ скульптурэм ыпкэльэнкыуултуу зэгоубугаагъау сантиметрэ 35-рэ икыхыагъа, пхээм дышэе лунхэмкэ телулла-гъэх, ыклиу зэрэпаасу тыхын, ау цэхэм, нэхэм, тхъакумхэм ачылэхэм дышэе пыаклэхэр арыгъэуугаагъэх, ыпэ паклэ ыкли-льэнкыуу маклэу гоутыгъ.

Шыххэм сантиметрэ 75-рэ икыхыагъа, ыпкэльэнкыуу хэшьыкыгъагъа, ыбгъэ, ыпшэе, ышхьэ — дышэе зеризаклэх. Тыхын бжээхэо къобэ-бжээб-шхохэр тетых. Ахэр дэгьюу къызэстенагъэх, ау шыххэм ыпкэльэнкыуу тыхын пыаклэм хэ-шыкыгъэх зэпкырьызи зэхэ-тэхкыагъэ. Ильэс мин пчыагъэ-ре тыхын пыаклэу чылм хэлты-рэхэр махэ мэхүүш, мэтакъо.

Скульптурэхэр — шыгъо тамыгъэх, шыххахых

Скульптурэ тепльэхэр зинэ-хэу Адигеим пкыгъуабэ къы-щагъотыгъа, ау мыхэм афедхэхэр яшыкэхэу зыпарэки къа-гъотыгъагъэхэп. Хятхэм ыкли мыекьюпэ культурэм ялхын-нэхэм, нэужум мутылхэм, шыххэхэм, цухэм, нэмийкырэе плъышо зинэ посэушхэхэм

афедхэхэр хъедагъэхэм, хадэ-лус фэло-фашихэм ашагъэф-дэштыгъэх. Ахэм «шыххахых» араштыгъэх. Ахэр пхээ къыххэм апалххэхэти, шыу купеу хъедагъэхэм рагъэкэу нэшхээгийн къебарзехэуу алофитэштыгъэх анахыжкэу ягъусэштыгъэх ратыштыгъэх. Лыагэу пыуу ар ыыгъэу, купым ыпэ итэу иджа-бгүүкэ уцштыгъэх. Ахэри адээ фэшхъафырэ пкыгъохэри хъедагъэхэм, хадэлусым зыща-гъедахэхэхкэ зэдьчалтэжкы-щтыгъэх.

Улэпэ Иуашхэуу зы метрэе сантиметрэ токырэ нахь зи-мийгэгъагъэм къычэлкыгъэхэм афедхэхэр метришэу зэтете-куагъэми къачлэдгъуатэхэрэп.

Изтас Иуашхэ, ритон (блэх) Пегас, №4-рэ, дэлхийн музей

Псэушхэ тепльэ зинэ дыштихэр.

Къэралыгъо музей чэлхэр Адигеим къарагъащхэр, ямузей икъутамэу тикъэлэ шыххээ дэтым къэгэльэгъон щашымэ хэти шошгэшэгъоношт. Улапэ тызыщытагъэр ильэситу зэхьум, къыщычэлхыгъэхэр зыххэхэгъэ къэгэльэгъон итээкто-тыгъэу «Сокровища курганов Адигеи» зыфилорэр Лесковым Мыекьюапэ къарагъащгъагъ. Ашыгъум ар зэрэ Адигеу ща-гъэшэгъогъагъ, цыфыби щы-зэблэкыгъагъ. Нэужум хэгъэтуу пчыагъэмэ ар къащагъэлтэ-гъогъагъ.

Мыекьюопэ Иошхэшхуу Ошьадэ, Европэмкэ Иошхэ э анахыжкэу бай шыпкыэу 1897-рэ ильэсисим щатыгъэм, къычахы-гъэхэр профессорэу Николай Веселовскэм С.-Петрбург зыдищагъэхэу Къэралыгъо Эр-митажым чэлхэр. Ахэр зыль-гъуугъэхэу джыре лъэхъанэм Адигеим исыр нэбгыре зытуу — Эрмитажим идышишэ гъэ-тылыпэ чэхханхэу къыздэххуугъэхэр ари. Дышэе ыкли нэмыкырэ пкыгъо лъаплэхэу Ошьадэ къычахыгъэхэр мэ-фэкым ехүлэу типашхэр къэлэхэуу Мыекьюапэ къара-гъащэмэ, Хэку мэфэкынмкэ шьошагъэ. Тятэжхэм ялшэгээ байхэр бэшлагъэу зэбгырашы-гъэхэу Урысаем имузей шыххээхэм ачлэхь, лэкылб хэгъэ-гухэм ашылх. Ахэр Адигеим къырамытхыщхэм, чылпэуу къызыгъаотыгъэхэм щыпсэурэ лъэпкхэм альгэунхэ, якъэ-бархэр ашлэнх фае.

Адигэ Хасэм-Черкес парла-ментим ильэуукэ Улапэ къы-щычахыгъэ нартэе ялгэупы-шко 2019-рэ ильэсисим Мые-кьюапэ къащэжкыгъ. Джыри ти Лъэпкэ Хасэрэ типашхэмэрэ зэдьрагъаштэу зыфетэгъэ къэ-гъэльэгъонхэм аклэлэхэуу тикъале къарагъащхэмэ лъэшэу дэгүүгъэ. Улапэ къыщычэлхыгъэхэр зинэрылэгъуугъэхэу джыре лъэхъанэм тихэу исхэр зуугаалуу джыри зе елтижкыных, ахэм язакып, республикэм ис зэпстэуми, хъэктланпэ къаклохеу къырихылэхэрэми агэшлагъо икъущт. Тятэж плашээ мэхъянэх ашэн фае, анахьэу щыдгэгъозэнх фаехэр рес-публиком ис цыф лъэпкэ зэфэ-шхыафхэр ари. Аш фэдэ къэ-гъэльэгъонхэм лъэпкхэр нахь зэпэблагъэ аши.

ТЭУ АСЛЯН.
Сурэтхэр Мэшлэхэ Сайдэ Къокыпэ щыпсэурэ лъэпкхэм яискусстве и Къэралыгъо музеуу Москва дэтым идышишэ гъэтиллыпэ къыщытири-хыгъагъэх.

Ятлонэрэ ильэсисим Пегасыр къэдгъотыгъ

Улэпэ купкэ зэджаагъэхэ Иуашхэхэм яуплэхэу 1982-рэ ильэсисим пытудээжкыгъагъ. Апэрэ Иуашхэхэм фэдхэу зинэхэм хадэлус шыпэхэхэр, тхъэлэхэупэхэр къачлэдгъо-тагъэх. Пкыгъо лъаплэхэу бэдэд къэдгъотыгъагъ. Ахэм анах гъэшэгъонир — къошин къэ-раклэу тыхынхэм хэшьыкыгъэу, дышээпс егэшшуаагъэу, тамэхэр зыгот ритонэу Пегасыр ари. Аш къериптыгъэ дышэе зэры-заклэу бжээ дахэр, бэдэдэ хуухэрэ дышэе идэ тенэчхэу хъэламэт заклэхэр.

Зигугуу къэтшыгъэ хуугъэ-шагъэм адигэхэм ятхыдэхэ мэхъянэхши ил. Тильэпкыкылэ хэдэгэунэфыкынныр ифешууаш.

Хэку мэфэкынхом къэгэльэгъонхэр ищыкыгъэх

Къэклорэ гъэм, 2022-рэ ильэсисим, гъэмафэм Адигеим автономие илэ зыхыгъэхэр ильэсиси 100 хуущт. Аш ехүлэу Улэпэ Иуашхэхэм къачлахыгъэ арте-факт шагъохэу Москва Къокыпэ Ѣэм щыпсэурэ лъэпкхэм я

Гандбол

«Ростов-Доныр» къахэцы

Виктория Калининар.

Ростов-на-Дону. Хэгъэгум ибзыльфыгъэ гандбол командинд 4 къалэм щызэукихи, Кубоком икъидэхын фэбэнагъэх. Финалныкъом нэсыгъэхэ клубхэр арых зэдешлагъэхэр.

ЗЭҮКІЭГҮХЭР

«Ростов-Дон» Ростов-на-Дону — «Астраханочка» Астрахань — 30:20 (17:11).

«Лада» Тольятти — «Звезда» Звенигород — 24:24 (12:8), пенальтикъе 7:6.

Теклонигъэр зышуахыгъэхэр яшнэрэ чыплем фэбэнагъэх.

«Астраханочка» — «Звезда» — 36:27 (19:11).

Дышьэр зыхыгъэр

«Ростов-Дон» — «Лада» — 25:16 (11:10).

Мыекъуапэ щапуугъэ къэлэпчэйтэу Виктория Калининар

ешлэгъухэм ахэлэжьагь, илэпэлэсэныгъэкэ къахэцыг.

«Ростов-Доным» хэтхэр къэлапчъем іэгуар анахыгъэр дээзыдзагъэхэр: Манагрова Юлия — 5, Вяхирева Анна — 4, Сень Анна — 3.

«Ладэм» иешлаклоу Никитина Вероника — 5.

Яблэнэр

Урысыем и Кубок зэклэлькою гъогогуи 7 «Ростов-Доным» къидихыг.

Хэгъэгум и Кубок фэгъэхыгъэ зэукигъухэр ильэс 16 хуугъэу зэхажэх. «Ростов-Доным» гъогогу 11 Кубокыр фагъашошагь.

Мыекъоэ «АГУ-Адыифыр» Кубоком фэгъэхыгъэ зэнэ��ькум хэлэжьагь, ау медальхэр къидэзыхыгъэхэм ахэфагъэп.

Мыекъуапэ щапуугъ

Олимпиадэ джэгунхэм дышьэр къашызыхыгъэу, «Ростов-Доным». Урысыем ихэшипыкыгъэ гандбол команда якъэлэпчэйтэу Виктория Калининар тигъээстеджэхэм ацэлэх тигъэгушуагь шхъае, имедальхэм ахигъэхъонуу фэтэо. Адыгейр ашт игүпс. Мыекъуапэ къызыклою, гандбол клубэу «Адыифым» хэтхэм, илахылхэм, инэуасэхэм алокэ. Опсэу, Виктория, Тхэм бэгъашэ уеш!

Футбол

«Спартак» нахь лъэшыгъ

«Спартак» Налщиц — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — 3:1.

Гъэтхапэм и 7-м Налщиц Ѣзызэдешлагъэх.

«Зэкъошныгъ»: Гиголаев, Хъуакло (Арсеньев, 60), Подковыров, Палажнов, Хъагъур, Къонэ, Ещенко (Букия, 50), Гогиты, Ашэ, Бабенко (Дельзэкъо Мурат, 75), Крылов (Такыйй, 65).

Къэлапчъем іэгуар дээзыдзагъэхэр: Гугуев — 33, пенальтикъе, 82, Хъачыр — 66, «Спартак». Къонэ — 90+, «Зэкъошныгъ».

2020 — 2021-рэ ильэс зэнэ��ькум ятлонэрэ купэу «Къыблэм» хэт футбол клубхэм паублэ-

жыгь. «Зэкъошныгъэм» иапэрэ зэукигъуу къош республикэм икъалэ Налщиц Ѣыкыуагь.

«Спартак» истодон зэрэшешлээр къоидилтытээ, бэрэ ыпэклиэ илъыщтыгъ. М. Гугуевим пенальтикъе «Зэкъошныгъэм» икъэлапчъе іэгуар зыдедзэм, «Спартак» иешлаклою ягуетныгъэ зыкыытэтигь.

Ятлонэрэ едзыгъюм «Зэкъошныгъэм» итренер шхъаеу Ешыгоо Сэфэрбый ешлэкло заулэ зэблихъугь, ау «Зэкъошныгъэм»

ешлэкэх хэхыгъэ къыгъотын ыльэкыгъэп. Зэукигъуу уахътэр зыщаухытам Къонэ Амир «Спартак» икъэлапчъе дахэу іэгуар дидзи тигъэгушуагь шхъае, пчагъэр 3:1-у теклонигъэр бысымхэм ахыгь.

Зэдешлагъухэр

Я 17-рэ ешлэгъухэм якъэлхэр.

«Биолог» — «Легион» — 1:1, «Анжи» — «Форте» — 1:1, «Ессентуки» — «Краснодар-3» — 1:3, «Черноморец» — СКА — 1:0, «Махачкала» — «Туапсэ» — 3:1, «Кубань» — «Интер» — 6:0.

ЧыпIэхэр

1. «Кубань-Холдинг» — 38
2. «Кубань» — 37

3. «Черноморец» — 35

4. «Легион» — 33

5. СКА — 31

6. «Анжи» — 27

7. «Спартак» — 26

8. «Динамо» — 20

9. «Форте» — 20

10. «Мэшыкъу» — 19

11. «Махачкала» — 19

12. «Краснодар-3» — 17

13. «Зэкъошныгъ» — 15

14. «Биолог» — 15

15. «Интер» — 12

16. «Ессентуки» — 11

17. «Туапсэ» — 4.

Я 18-рэ ешлэгъухэр гъэтхапэм и 13-м «Къыблэм» Ѣыкъоцтыгъ. «Зэкъошныгъэр» «Динамо» Ставрополь Мыекъуапэ Ѣыкъуэшт.

Авшъэрэ купыр

«Адыиф-2-м» итеклонигъэхэр

Урысыем гандболымкэ ибзыльфыгъэ клубхэу суперлигэм Ѣешлэхэрэм яныбжыкэ командэхэр авшъэрэ купым Ѣызэнэхъокъух.

Мыекъоэ «АГУ-Адыиф-2-р» я 9 — 18-рэ чыплем хэм афбэнэрэ купым хэт.

ЕШЛЭГҮХЭР

«АГУ-Адыиф-2» — «Олимп» Тольятти — 37:24 (18:14).

«Адыиф-2»: Никулина — 7, Логвиненко — 6, Кузевалова — 6, Казанджян — 6, Къэбж — 2.

Ятлонэрэ зэукигъур

«Адыиф-2» — «Олимп» — 33:24 (18:13).

«Адыиф-2»: Логвиненко — 8, Никулина — 5, Казанджян — 5, Кожубекова — 5, Казиханова — 4.

«Олимпым» къыхэшыгъэхэр: Быкова — 4, Салахова — 4, Кужлина — 4.

Ятлонэрэ зэукигъур

«Адыиф-2» — «СШ Н 13-Алиса» Уфа — 33:18 (17:6).

«Адыиф-2»: Никулина — 9, Казанджян — 6, Логвиненко — 4.

Я 4-рэ зэукигъур

«Адыиф-2» — «СШ Н 13-Алиса» — 34:20 (14:11).

«Адыиф-2»: Никулина — 7, Кузевалова — 7, Къэбж — 4, Целова — 4, Кожубекова — 4.

«Алисэм» къыхэшыгъэр: Дашина — 8.

Зэтэгъапшэх:

1. «АГУ-Адыиф-2» — 31
2. «Олимп» Т — 22
3. «Звезда-УОР» З — 20
4. «Ростов-Дон-3» — 19
5. «Ставрополь-СУОР» — 18
6. «ЦСКА-3» — 17

7. «Динамо-3» — 16

8. «Луч-2» — 15

9. «СШ Н 13-Алиса» — 13

10. «Кубань-3-ДЮСШ» — 9.

«АГУ-Адыиф-2-м» итренер шхъаеу, Урысыем изаслуженэ тренерэу Александр Реввэ зэрилтийрээмкэ, тиешлэкло ныбжыкъэхэм ялэпэлсэнэгъэ хагъаю. Анах дээюу ешлэхэрэ Ангелина Кузеваловар, Юлия Кожубековар, нэмийкхэри суперлигэм хэт клубэу «Адыифым» изэукигъухэм ахэлжьех.

Гъэтхапэм и 27 — 28-м «Адыиф-2-р» «Луч-2» Москва Мыекъуапэ Ѣыкъуэшт.

Нэктубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЬ Нурбай.

Зэхэзыагъэр
ыкъи къыдэзыгъэхъэр:

Адыгэ Республиком лъэпкэ Йофхэмкэ, Йэхъыр къэралхэм ачы-псэурэ тильэпкээгъухэм адьрияэ зэпхыныгъэмкэ ыкъи къэбар жуугъэм иамалхэмкэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыэр:

385000,

къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр:

52-16-79,

Редакцием авторхэм къайхыэр А4-кэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчагъэкэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыв 12-м нахь цыкынэу Ѣытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхъагъэхэр редакцием зэкъегъэлжых.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщушихъятыгъэр:
Урысыем Федерацием хэутын Йофхэмкэ, телефон-радиокъэтынхэмкэ ыкъи зэлъы-Іэсэкы эамалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпэ гъэоры-шлам, зэраушыхъятыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщуахуытэр:

ОАО-у «Полиграф-ЮГ»,

385000,

къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Зэкъэмкэ пчагъэр 4472

Индексхэр П 4326

П 3816

Зак. 436

Хэутынм узцыкээтхэнэу Ѣыт уахътэр Сыхъатыр 18.00

Зыщуахуытхэхъэ уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор шхъаиэр Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъаиэр игудазэр Мэцлээко С. А.

Пицэдэкыж зыхъырэ секретарыр Тхъаркъохъ А. Н.